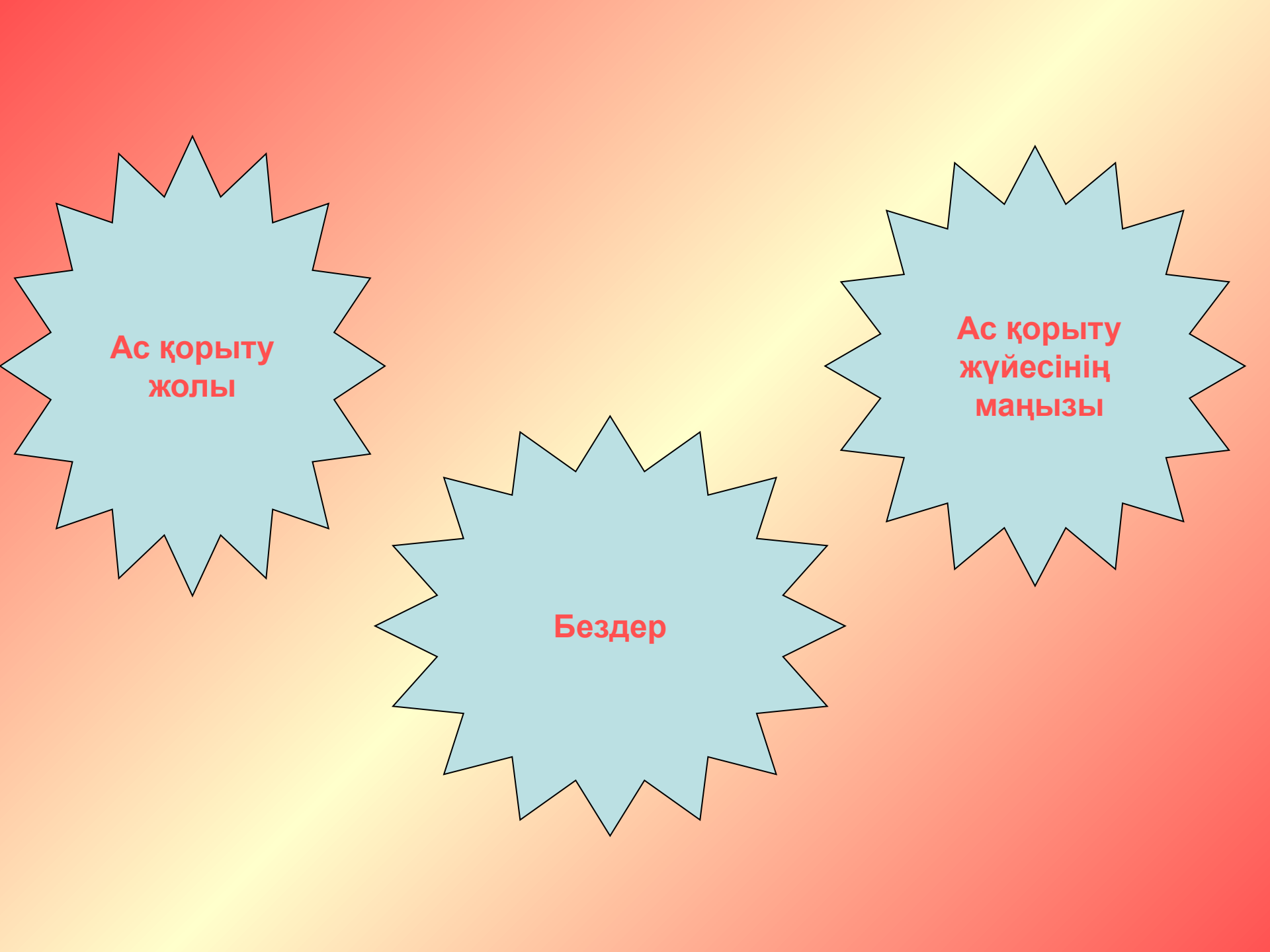

Сабақтың тақырыбы:

***Ас қорыту мүшелерінің құрылысы.
Ас қорыту жүйесінің аурулары,
олардың алдын алу.***

The image features three light blue starburst shapes with black outlines, arranged in a triangular pattern. The background is a gradient from red at the bottom to yellow at the top. Each starburst contains text in red, bold, uppercase letters. The top-left starburst contains the text 'Ас қорыту жолы', the top-right starburst contains 'Ас қорыту жүйесінің маңызы', and the bottom-center starburst contains 'Бездер'.

**Ас қорыту
жолы**

**Ас қорыту
жүйесінің
маңызы**

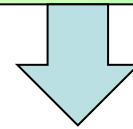
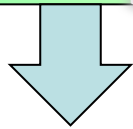
Бездер

Естеріңде болсын!

***Тамақты үнемі көп жеу
сенің организміңе зиян.***

***Тамақты жаңа дайындалған
күйінде жеуге дағдылану
керек***

Ас қорыту мүшелерінің құрылысы

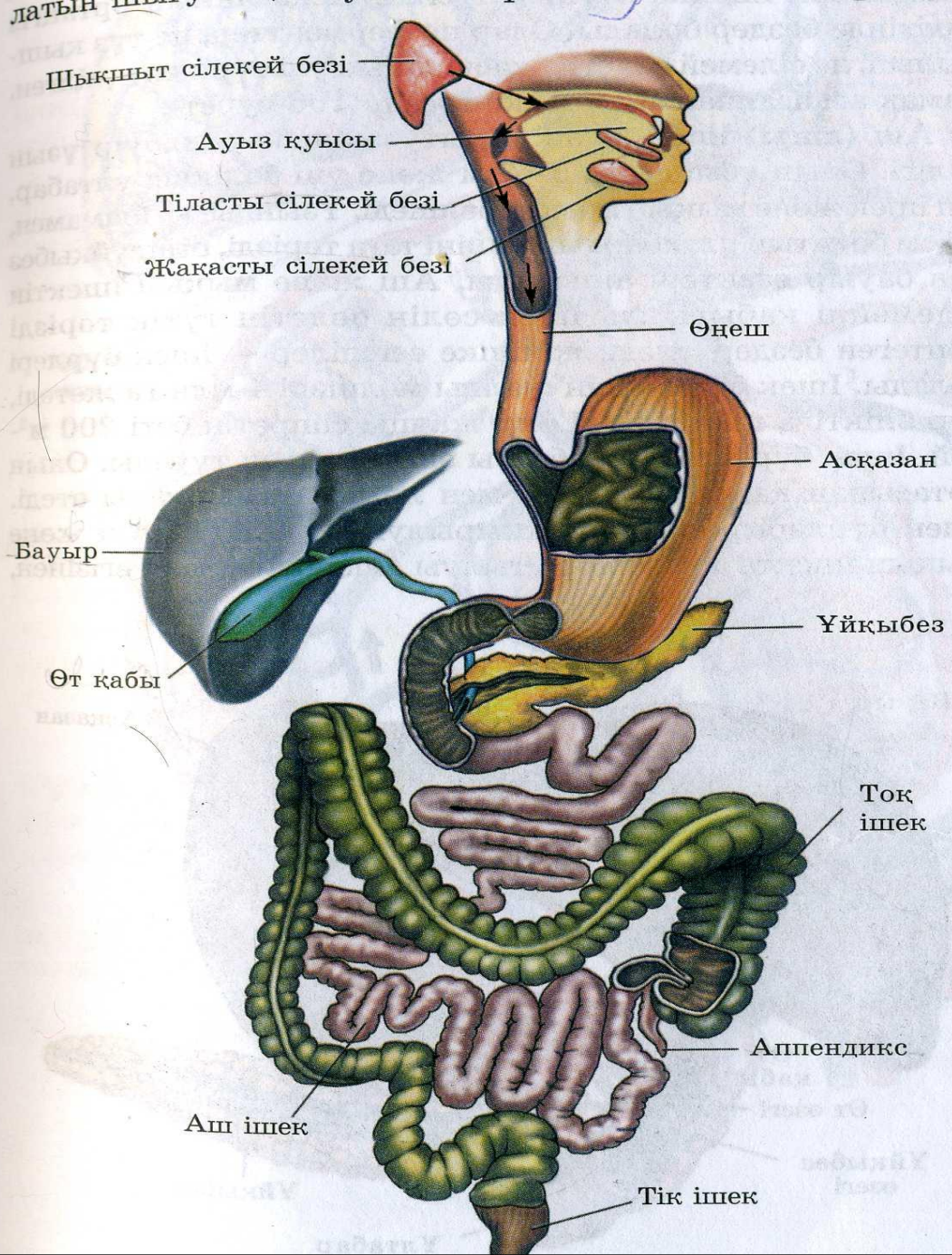

Ас қорыту жолы

Ауыз қуысы
Жұтқыншақ
Өңеш
Асқазан
Ас ішек
Тоқ ішек

Ас қорыту бездері

Бауыр
Ұйқы без

Ауыз қуысының құрылысы: алдыңғы жағында ерін мен ұрт , жоғары жағы-қатты және жұмсақ таңдай, төменгі жағы –тіл мен ауыз түбінен, артқы жағы жұтқыншаққа өтеді.

Өңеш- ұзындығы, шамаен 25см бұлшық етті түтік. Өңеш көкет арқылы өтіп, XI кеуде омыртқасы деңгейінде асқазанға ашылады.

Жұтқыншақ- ұзындығы 11-13см бұлшықетті мүше, онда ас қорыту және тыныс алу жолдары қиылысады. Жұтқыншақтың төменгі жағы тарылып өңешке өтеді

Асқазан- асқорыту жолының көлемді ұлғаюы. Ол құрсақ қуысында көкет астында орналасқан. Пішіні сыйымдылығы 2-3 л алмұрт немесе ұзын қапшық тәрізді. Тамақ асқазаннан аш ішекке түседі.

Тоқ ішектің ұзындығы 1,5 -2 м және соқыр ішек , жиек ішек және тік ішекке бөінеді. Соқыр ішектің құрт тәрізді өсіндісі- ұзындығы 8-15 см аппендиксі болады. Тоқ ішек тік ішекпен аяқталады

Аш (ащы) ішек-ас қорыту жолының едәуір ұзын бөлігі, оның ұзындығы 5-7 м және 3 бөлікке : ұлтабар, аш ішек және мықын ішекке бөлінеді. Астың қорытылмаған қалдығы тоқ ішекке өтеді

**Ұйқы без
асқазанның
астыңғы
жағында
екінші бел
омыртқасын
ың
деңгейінде
орналасқан.**

**Бауыр- ең ірі
без.**

**Массасы,
шамамен 1500 г.
Ол қызыл қоңыр
түсті,
оның көп бөлігі
оң жақ қабырға
астында
орналасады.
Бауыр-күрделі
түтікшелі без.
Оның секреті -өт**

<p>Ас қорыту жүйесінің жұмыстарының бұзылуына әсер ететін жағдайлар</p>	<p>Ас қорыту жүйесінде болатын өзгерістер</p>	<p>Ас қорыту жүйесінің аурулары</p>	<p>Ас қорыту ауруларының белгілері</p>
<p>1</p>	<p>2</p>	<p>3</p>	<p>4</p>
<p>1. Жүйке жүйесі жұмысының бұзылуы (невроз)</p> <p>2. Дұрыс тамақтанбаудан: -үнемі көп жеу;</p>	<p>Қарынның қалыпты жиырылуы бұзылады, қарын сөлі мен өттің бөлінуі бұзылады</p> <p>Қарын тамақты қорытып үлгермейді, сондықтан қарынның сілекейлі қабаты қабынады</p>	<p>Гастрит пайда болады</p>	<p>Қарынның үстіңгі жағы ауырады. Тілдің үстін ақшыл-сары өңез басады. Құсқысы келеді, кейде құсады.</p>

1	2	3	4
<p>-асығып жеуден. сөлі аз бөлінеді, қарын жұмысын қиындатады</p>	<p>Бұл кезде, қарын ауа ішке тамақпен өтеді</p>	<p>Асығып жеуден</p>	<p>Ауа кекірігі (иіссіз, дәмсіз)</p>
<p>-ащы, ыстық, құрғақ тамақ жеуден</p>	<p>Қарынның сілекейлі қабығы қабынады.</p>	<p>Ащы, ыстық тамақтан қабынады</p>	<p>Ащы кекірік (жағымсыз), ықылық пайда болады.</p>
<p>3. Аз қозғалудан</p>	<p>Ішектің жұмысы бұзылады</p>	<p>Іштің қатуы</p>	<p>үлкен дәретке ұзақ уақыт бармау, организм бұдан уланады.</p>
<p>4. Гигиеналық талаптарды сақтамаудан</p>	<p>Әр түрлі микробтардың ішке өтуіне болады</p>	<p>Іштің өтуі (дизентерия)</p>	<p>Іштің бұзылуы үлкен дәреттің сұйылуы, дәретке көп барады, мазасызданады.</p>
<p>5. Зиянды әдеттерден -ішімдік ішуден; -темекі тартудан;</p>	<p>Қарынның және ішектің қалыпты жұмысы бұзылады.</p>	<p>Гастрит, асқынып кетсе, қарын жарасы пайда болады</p>	<p>Қарын қатты ауырады, құсады, тамақ жей алмайды.</p>

Тест тапсырмалары:

1. Салауаттану нені зерттейді?

- А. Организмнің құрылысы мен қызметін
- Ә. Денсаулық сақтаудың және нығайтудың әдістерін
- Б. Әр түрлі ауруларды емдеу әдістерін

2. Қоректік заттар құрамына қандай органикалық заттар кіреді?

- А. Нәруыздар, көмірсулар
- Ә. Витаминдер, майлар
- Б. Минералды тұздар мен су

3. Адамда ас қорыту жолының ұзындығы:

- А. 3-5м
- Ә. 8-10м
- Б. 15-18м

4. Ас қорыту және тыныс жолдары қай жерде қиылысады?

- А. Ауыз қуысында
- Ә. Жұтқыншақта
- Б. өңеште

5. Ас қорыту жолында асқазаннан кейін не орналасады?

- А. Аш ішек
- Ә. Тоқ ішек
- Б. Ұлтабар

6. Тоқ ішектің бөлімдері:

А. Аш ішек, жиек, тік ішек

Ә. Соқырішек, тік ішек, ұлтабар

Б. Соқырішек, жиек ішек, тік ішек

7. Аш ішек бөлімдері:

А. Ұлтабар, тік ішек, аш ішек

Ә. Ұлтабар, аш ішек, мықын ішек

Б. Соқырішек, жиек ішек, тік ішек

8. Күн тәртібі дегеніміз не?

А. Тәулік ішіндегі сенің әрекеттеріңнің дұрыс реті

Ә. Мектеп сабақтары режимінің орындалуы

Б. Таңертеңгі ас, түскі ас, кешкі ас.

9. Қандай қоректік заттар негізгі болып табылады?

А. Витаминдер, амин қышқылдары

Ә. Өсімдік майы, қант

Б. Май, белок, көмірсу

10. Асқазан мен ас қорыту жолының бөгеттік қызметі?

А. Асқазан сөлі

Ә. Түкірік, тұз қышқылы, бауыр

Б. Жұтқыншақтың шырышты қабығы

Ас қорыту жолдары ауруларының алдын алу үшін:

- Дұрыс тамақтану;
- Санитарлық-гигиеналық ережелерді сақтау;
- Дұрыс қозғалыс режимін сақтау;
- Зиянды әдеттерден аулақ болу қажет.